

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว

ของ นายจรูญ อินทจาร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘ - ๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๕๓

เรื่องพิจารณาที่ ๕๑/๒๕๕๓

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง มีเหตุยกพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ เนื่องจากไม่ดำเนินการตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือไม่

ประเด็นที่สอง กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องถูกยุบไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ หรือไม่

บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๒๘ พรรคการเมืองต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

การดำเนินการดังกล่าวต่อไปนี้ให้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

ฯลฯ

ฯลฯ

(๕) รายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองที่ได้ดำเนินการไปในรอบปีที่ผ่านมา

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๔๒ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

เมื่อครบระยะเวลาการรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพรรคการเมืองใดยังไม่ได้รายงานให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น

มาตรา ๙๓ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ หรือในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒ ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่งให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๙๗ ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒ หรือต้องยุบตามมาตรา ๙๔ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไป จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป

ความเห็น

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นก่อนมีว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสองหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องที่หนึ่ง ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๓ จึงเป็นการยื่นเมื่อพ้นระยะเวลา ๑๕ วัน ตามที่กฎหมายกำหนด กระบวนการยื่นคำร้องจึงไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง จึงให้ยกคำร้องที่หนึ่ง

ส่วนคำร้องที่สอง ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ และนายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ จึงเป็นการยื่นภายในระยะเวลา ๑๕ วัน ตามที่กฎหมายกำหนด กระบวนการยื่นคำร้องจึงชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไป มีดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มีเหตุยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ เนื่องจากไม่ดำเนินการตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือไม่ นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ วรรคสอง กรณีพรรคผู้ถูกร้องไม่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๑ และในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง

พิเคราะห์แล้ว พรรคเกษตรไทย ผู้ถูกร้อง เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๕ ต่อมาผู้ร้องได้มีประกาศตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคเกษตรไทย ฉบับลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ ฉบับลงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๖ ประกาศตอบรับการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรคและกรรมการบริหารพรรคเกษตรไทย ฉบับลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๖ ประกาศตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคเกษตรไทย ฉบับลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ประกาศตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคและกรรมการบริหารพรรคเกษตรไทย ฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ประกาศ

ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคเกษตรไทย ฉบับลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๘ โดยเปลี่ยนชื่อพรรคเป็นพรรคเพื่อนเกษตรไทย ประกาศตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคเพื่อนเกษตรไทย ฉบับลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๔๘ ประกาศตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคเพื่อนเกษตรไทย ฉบับลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๐ และประกาศตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อนเกษตรไทย ฉบับลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๑

ต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน และมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติให้รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมือง ที่ได้ดำเนินการไปในรอบปีที่ผ่านมาให้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง พรรคผู้ถูกร้องจึงเป็นพรรคการเมืองที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ แจ้งต่อผู้ร้อง ภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้องที่สองฟังได้ว่า ผู้ร้องมีหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ แจ้งให้พรรคการเมืองทุกพรรคจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา โดยให้ถือปฏิบัติให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ผู้ถูกร้องต้องรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ พรรคผู้ถูกร้องไม่ได้จัดทำรายงานและแจ้งให้ผู้ร้องทราบ ผู้ร้องจึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง แจ้งให้พรรคผู้ถูกร้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แล้วแจ้งต่อผู้ร้องภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาตามที่ผู้ร้องกำหนด สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ร้องจึงมีหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๓ แจ้งให้พรรคผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลการไม่รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคผู้ถูกร้องในรอบปี

พ.ศ. ๒๕๕๒ ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือซึ่งผู้ถูกร้องได้รับหนังสือดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ แต่พรรคผู้ถูกร้องไม่ได้ชี้แจงเหตุผลต่อผู้ร้องภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่อย่างใด และคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้ว จึงมีมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๑๔๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ เห็นชอบให้นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อดำเนินการให้มีการยุบพรรคผู้ถูกร้องกรณีพรรคผู้ถูกร้องไม่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง และมาตรา ๙๓ วรรคสอง

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งต้องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้อง ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ต่อผู้ร้องตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) แต่หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการให้ถูกต้อง ผู้ร้องสั่งให้หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องรายงานให้ถูกต้อง ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง ภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่ผู้ร้องกำหนด พรรคผู้ถูกร้องก็ไม่รายงานและไม่ชี้แจงเหตุผลอันสมควรตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง กรณีจึงมีเหตุที่จะ ยุบพรรคผู้ถูกร้องได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ประกอบมาตรา ๔๒ วรรคสอง

ประเด็นที่สอง กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องถูกยุบไป ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ หรือไม่

การตัดสิทธิผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ บัญญัติถึงกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบเพราะเหตุ อันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง ไว้ว่า ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร พรรคการเมืองที่ถูกยุบไป จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่

พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยผลของการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ที่มีได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น

ดังนั้น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องอันเนื่องจากการที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ประกอบมาตรา ๔๒ วรรคสอง และให้ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗

นายจรูญ อินทจาร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ